

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D1%84%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B3>. – Назва з екрана.

10. Романенко О. В. Використання блогів політиками Польщі під час президентських виборів / О. В. Романенко // Економічний часопис XXI. – № 5-6 (2). – 2013. – С. 1013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/ecchado_2013_5-6\(2\)_4.pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/ecchado_2013_5-6(2)_4.pdf). – Назва з екрана.

11. Русаков И. Advergaming: мини-игры в социальных сетях / И. Русаков // Блог семи блоггерров [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://7bloggers.ru/advergaming-mini-igry-v-socialnyx-setyah/>. Назва з екрана.

12. Сахань О. М. Про використання соціальних мереж Інтернету як засобу створення іміджу політичної влади в Україні [Текст] / О. М. Сахань // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – № 2 (21). – 2014. – С. 143–154

Кокарча Ю. А. *Политическая коммуникация в сети Интернет: сущность и особенности использования новейших технологий*

Статья посвящена анализу существующих средств политической коммуникации в Интернете. Проанализирована роль социальных онлайн-медиа - социальных сетей, блоггерства, форумов в формировании политической активности населения. Отдельно рассмотрена новейшая информационная технология Advergaming и особенности ее использования в политической жизни.

Ключевые слова: политическая коммуникация, социальная сеть, блог, форум, Advergaming.

Kokarcha J. *Political Communication on the Internet: the Nature and Features of Using the Latest Technology*

This article analyzes the existing means of political communication on the Internet. The role of online social media - social networking, blogging, forums in the formation of the political activity of the population. Separately considered Advergaming latest information technology and particularly its use in political life.

Keywords: political communication, social network, blog, forum, Advergaming.

УДК 32.019.51

Цимбал І. В., Панченко С. М., Жовтун А. А.

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Нове століття внесло принципові зміни в характер сучасних конфліктів. В статті здійснюється спроба проаналізувати сутність та ключові складові війни нового типу – «гібридної війни». Наголошується на ключовій ролі інформаційної складової гібридної війни, наводяться передумови її виникнення. Гібридна війна розгортається в усіх можливих напрямках, оскільки це не лише інформаційна війна, а одночасно й економічна, політична, війна світоглядів та світосприйняття. Тому для досягнення успіху в такій війні, не можна нехтувати будь-якими засобами інформаційного впливу на населення як своєї країни, так і всього світу.

Ключові слова: гібридна війна, інформаційна складова, регіоналізм, мовний фактор.

Зі зростанням рівня технологічного прогресу паралельним вектором проходить і процес удосконалення зброї. На кожному історичному етапі існує свій технологічний рівень зброї, який і визначає роль та місце військового чинника у міжнародній політиці. Зараз постає слушне питання щодо наукового обґрунтування нових форм ведення збройної боротьби.

Сьогодні визначити межу початку та закінчення війни буває дуже складно тому, що сучасні технології та наукові досягнення дозволяють її вести в найрізноманітніших формах: без її оголошення чи навіть дотримання її легітимних стандартів.

Гібридна війна – це війна комплексна, вона передбачає не тільки військовий та силовий фактор, але економічний, соціальний та обов'язково інформаційний. Гібридна війна ведеться не стільки за території, скільки за вплив на свідомість людей. Ця війна торкається ряду аспектів: це й інформаційна складова, й психологічне протистояння, дипломатичне протиборство. Об'єктом інформаційної війни є як масова свідомість, так і індивідуальна. Засобами ведення інформаційної війни є будь-які засоби передачі інформації. Інформаційний вплив може існувати у вигляді спотворення фактів, пліток, викиду дезінформації або поданні інформації у вигідному для себе ключі. Спотворюючи та викривляючи історію, перекручуючи історичні факти, підміняючи поняття, пропагандисти мають досягти формування певного підґрунтя для використання у своїх цілях. Підтримання образу ворога та загрози, які можуть виходити з його сторони, залякування власних громадян – це перша ціль. Друга – вплив на опосередкований прошарок населення, який здатний повірити фейкам та нісенітницям медіа-засобів. Все це розраховано на деморалізацію громадян, особового складу збройних сил та силових відомств країни-противника, формування спотвореного бачення подій, які відбуваються, що створює сприятливе підґрунтя для подальшого військового вторгнення та переходу на сторону інформаційного агресора.

Тенденції розвитку системи мас-медіа, що сформувалася в Україні, загалом не є адекватними потребам суспільства у формуванні сучасної української ідентичності, збереженні культурно-історичної самобутності при домінуванні російської мови на телебаченні, радіо, в пресі. Інформаційний російський продукт розрахований на відповідно підготовлений ґрунт, оскільки нові незалежні держави, які раніше були частиною Радянського Союзу, мають велику кількість етнічних росіян і російськомовних громадян. Цей прошарок населення, що мешкає в країнах Прибалтики, Молдові, Україні, Грузії і є принциповою ціллю сьогоднішньої кампанії інформаційної війни. У випадку з Україною, відсутність адекватної інформаційної та культурної політики спричинила культурну окупацію свідомості значної частини громадян. Зусиллями пропаганди була нав'язана штучна проблема дискримінації російськомовного населення, страх перед ефемерною загрозою «бандерівщини» [1]. Скориставшись цим агресор має змогу робити ставку на мовну спільність з Росією.

Один із авторів концепції «гібридної війни», консультант міністерства ВМФ США Френк Хоффман визначив, що кожній епосі властиві свої специфічні форми війни. На його думку, сучасна епоха характеризується процесами гібридизації, у тому числі й у військовій сфері. Традиційні форми війни змішуються з діяльністю організованої злочинності, іррегулярними конфліктами та тероризмом [2, с. 34-39]. Для характеристики цього феномена пропонується застосовувати поняття «гібридна війна», яке дає змогу оперативно відобразити сутність змін предметності сучасної війни та спонукає до виокремлення нового типу воєнних конфліктів – гібридного [1], інформаційного. Як зазначає О. Шевченко, предметом цього типу конфліктів (у його психологічній складовій) є інформація, яка, на відміну від інших ресурсів, придатна для багаторазового використання численними користувачами [3].

Сьогодні існує декілька розроблених концепцій війн нового покоління таких як мережеві, кібер-війни, космічні, інформаційні. У всіх цих концепціях в основі лежить використання інформаційних технологій. Деякі аспекти цієї проблеми висвітлені у працях таких вітчизняних вчених та експертів як Ю. Рубан, В. Герасимов, Е. Ситник та ін. Теоретичним підґрунтям аналізу дефініції гібридної війни є роботи відомих дослідників інформаційного суспільства: Г. Ласуела, Е. Трофлера, Д. Белла, Ф. Фукуями, Б. Коена. Аналіз гібридної війни проводився в роботах М. Бонда, В. Гленна, Дж. Макуена, Дж. Девіса.

Класичне визначення війни зазнає змін, а традиційне бачення війни (way of war – власне спосіб ведення бойових дій) є застарілим і не відповідає вимогам часу. Термін «інформаційна війна» вперше вжив у 1967 році колишній директор ЦРУ Ален Далес у книзі

«Таємна капітуляція». Наступного разу термін з'явився в аналітичній доповіді американського дослідника Т. Рона «Системи озброєння та інформаційна війна». На думку аналітика, інформаційна структура стає найбільш важливим елементом економіки з одного боку, та найбільш вразливою мішенню з іншого. Відповідний інформаційний супровід – запорука успіху в гібридній війні. Як цілком слушно наголошують військові аналітики, гібридна загроза здатна нівелювати технологічну перевагу будь-якої армії. Відповідний інформаційний супровід – запорука успіху в гібридній війні [4].

Спираючись на історичний розвиток різних частин нашої держави, яка перебувала у складі, а отже, і під впливом різних держав, за період радянської і російської колонізації України «братам» із півночі вдалося понівечити ментальність частини українського народу і отримати «розмите» ставлення до власної Батьківщини. Регіоналізм в Україні є об'єктивною реальністю. Основними факторами «регіональності» Сходу і Заходу є, по-перше, різні темпи і засоби асиміляції, що обумовили деякі особливості цих регіонів, перевага тих чи інших конфесій, тих чи інших сусідських культур, розходження в уявленнях про власність тощо; по-друге, «розчинення» українців ряду областей іноетнічним населенням Росії, що неухильно проводилося імперською владою з кінця XVIII століття до другої половини XIX ст. в процесі індустріалізації Донбасу, а також більшовиками в радянський період, особливо після 1939 року [5].

Розглянемо особливості ідентичності і погляди населення різних регіонів та областей України за такими позиціями як: *сприйняття України як Батьківщини, міжрегіональні протиріччя та оцінка варіантів розвитку регіонів* [6, с. 16-18].

- **Захід** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області).

1. *Сприйняття України як Батьківщини*: абсолютна більшість жителів регіону від 99,7% в Івано-Франківській до 92,6% у Волинській сприймають Україну як Батьківщину.

2. *Міжрегіональні протиріччя*: більшість (71,3%) жителів регіону впевнені, що протиріч, настільки глибоких, що вони могли б спричинити розпад держави, не існує. Такої думки дотримуються приблизно однаково число жителів практично всіх західних областей від 73,8% у Львівській до 77,8% в Івано-Франківській. Деяко меншим є цей відсоток у Чернівецькій області – 61,3%.

3. *Оцінка варіантів розвитку регіонів*: Абсолютна або переважна більшість жителів кожної з областей Заходу (від 95,8% в Івано-Франківській до 85,3% у Чернівецькій) виступають проти виходу своєї області зі складу України і створення нею власної держави. Те саме стосується й перспективи приєднання області до іншої держави, проти цього виступають від 95,2% Волинської області до 82,7% жителів Закарпатської. Переважна більшість жителів кожної області не підтримують також ідею автономії своєї області – від 93,2% в Івано-Франківській до 77,6% у Чернівецькій.

- **Центр** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області).

1. *Сприйняття України як Батьківщини*: 94,2% жителів Центру сприймають Україну як свою Батьківщину. Від 98,2% у Вінницькій області до 85,7% – у Сумській, тобто за цим показником центральні області стоять в одному ряду із західними.

2. *Міжрегіональні протиріччя*: переважна (72,2%) більшість жителів Центру не вважають, що вони є настільки глибокими, щоб призвести до розпаду країни. За областями: Хмельницька – 90,9%; Черкаська – 82,3%; Кіровоградська – 82%; Вінницька – 77%; Житомирська – 76,9%; Київська – 73,9%; Чернігівська – 69,5%; Полтавська – 67,9%; Сумська – 62,9%.

3. *Оцінка варіантів розвитку регіонів*: абсолютна більшість жителів Центру не хотіли б, щоб їх область вийшла зі складу України та або створила незалежну державу (93,7%), або приєдналася до іншої держави (93,1%). В усіх областях регіону проти таких ідей виступають понад 90% жителів. 87,3% жителів Центру не хотіли б, щоб їх область набула автономії у складі України. Проти цього висловилися понад або близько 90% жителів усіх областей

регіону, за винятком Кіровоградської області, де противників автономії 85,2%, та Сумської – 76,9%.

- **Південь** (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

1. *Сприйняття України як Батьківщини*: переважна більшість (86%) жителів Півдня сприймають Україну як свою Батьківщину від 96,8% у Миколаївській області до 74,3% в АР Крим.

2. *Міжрегіональні протиріччя*: більшість (56,4%) жителів регіону не вважають протиріччя між західними і східними регіонами настільки глибокими, що вони можуть призвести до розпаду країни: в Одеській області – 60,2%; в АР Крим – 59,1%; в Миколаївській області – 52,6%; в Херсонській області – 46,4% (відносна більшість).

3. *Оцінка варіантів розвитку регіонів*: абсолютна більшість (81,4%) жителів Півдня не хотіли б, щоб їх область вийшла зі складу України і створила незалежну державу: в Миколаївській області – 89,5%; Херсонській – 84,4%; Одеській – 80,9%; в АР Крим – 76,3%. Переважна більшість (75,1%) жителів Півдня не хотіли б, щоб їх область вийшла зі складу України і приєдналася до іншої держави: в Херсонській області – 83,1% (хотіли б цього – 3,8%); Миколаївській – 82,5% (6,7%); Одеській – 79% (5,2%); в АР Крим – 63,7% (24,2%). Більшість (58,2%) жителів Півдня не хотіли б, щоб їх область набула автономії у складі України. Тут між АР Крим та південними областями є суттєві відмінності. У Криму автономію підтримують 52,4%, тобто можна вважати, що це – прихильники збереження нинішнього статусу півострова. Натомість, 35,5% кримчан виступають проти автономії. У Миколаївській області противники автономного статусу краю складають 75,9% опитаних, у Херсонській – 71,8%, в Одеській – 65,4%. Водночас число прихильників автономії коливається від 7,3% на Миколаївщині до 15,1% на Одещині.

- **Схід** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області).

1. *Сприйняття України як Батьківщини*: переважна більшість жителів Сходу сприймають Україну як свою Батьківщину, у Запорізькій області – 95,5%, Луганській – 94,7%, Донецькій – 92,7%, Дніпропетровській – 87,5%, Харківській – 86,2%.

2. *Міжрегіональні протиріччя*: більшість (56,2%) жителів Сходу не вважають протиріччя між західними і східними регіонами настільки глибокими, що вони можуть призвести до розпаду країни: в Харківській області – 69,4%; Запорізькій – 67,4%; Дніпропетровській – 64,9%; Донецькій – 54,3%; Луганській – 50,7%. Згодні з цією думкою: у Луганській області – 32,8%; у Донецькій – 28,5%; Дніпропетровській – 21,3%; Запорізькій – 20,9%; Харківській – 15,5%.

3. *Оцінка варіантів розвитку регіонів*: переважна більшість (84,9%) жителів Сходу не хотіли б, щоб їх область вийшла зі складу України і створила незалежну державу; у Запорізькій області – 93%; Дніпропетровській – 86,2%; в Донецькій – 83,8%; Харківській – 82,2%; Луганській – 81% опитаних. Так само переважна більшість (77,9%) не хотіли б також приєднання своєї області до іншої держави; у Запорізькій області – 93,9% (прихильників такої ідеї – 3,5%); Дніпропетровській – 83,9% (2,7%); Харківській – 75,5% (10,7%); Луганській – 71,8% (17,7%); Донецькій – 71,5% (14,8%). Більшість (63%) жителів Сходу не хотіли б, щоб їх область набула статусу автономії у складі України (прихильники цієї ідеї складають 22,5%). Тут між окремими областями спостерігаються досить істотні відмінності. Так, у Донецькій області число противників і прихильників автономії є приблизно однаковим – відповідно 41,7% і 39,7%. У Луганській – прихильники автономії перебувають у меншості, але складають третину населення (33,3%); противників – трохи більше половини (52,6%). У решті областей картина наступна: у Запорізькій області противників автономії – 87,4%, прихильників – 4,3%; у Дніпропетровській відповідно – 77% і 8,3%; у Харківській – 73,9% і 13,7%, відповідно.

З вищезазначеного напрашуються висновки про те, що загальнонаціональна ідентичність населення України перебуває у процесі становлення і тому першочергове завдання – це формування у різних груп населення (за етнічними, релігійними, мовними та ін. ознаками) ставлення до України як до власної Батьківщини, тобто єдиної

загальнонаціональної ідентичності (її головні ознаки це: громадянсько-політичні та культурні цінності, національна свідомість, традиції і національні інтереси, перспективи політичного розвитку і суверенітет держави). Це одночасно створить суттєвий підґрунтя для готовності населення України до нових викликів гібридної війни, зокрема вміння розрізняти пересічним громадянином штучно накинута конфлікти ідентичностей і ті, які мають реальну природу та потребують цивілізованих форм вирішення.

У будь-якій державі збалансований регіональний розвиток є запорукою національної злагоди й стабільного економічного зростання. Подолання кризи ідентифікації та самоідентифікації українського суспільства залежатимуть від того, наскільки впевнено просуватиметься країна по шляху формування політичної нації і дієздатного громадянського суспільства. Корисним для будь-якої поліетнічної держави може бути досвід ставлення до національної ідентичності в таких державах, як Чехія, Туреччина, Австрія, Литва, Естонія, Латвія. В цих державах надається увага формуванню почуття патріотизму, коли всім громадянам незалежно від національності, віросповідання, мови пропонується об'єднати зусилля заради розвитку своєї держави.

Відносно східних районів України то економіко-територіальна особливість Донбасу полягає в тому, що він оформився як регіон в період формування вугільно-промислового комплексу і протягом півтора сторіччя був зосередженням великих індустріальних центрів із сильними технократичними традиціями. Спад промислового виробництва в 1990-х роках, ліквідація частини підприємств вугільної промисловості через їх нерентабельність особливо гостро позначилися на соціально-економічній і політичній обстановці в регіоні. Ця ситуація, у поєднанні з етнокультурною своєрідністю і так званим мовним питанням, є головними складовими регіональної ідентичності в сучасному Донбасі [5].

Отже, активно поєднуючи людський і штучний інтелект, використовуючи умілу організацію, можна ввести ймовірного противника у стан інформаційного хаосу. Тобто інформаційні технології – це ключ до оволодіння рештою технологій світу, що стрімко розвиваються. А, оскільки, вони поступово соціалізуються, а сфери зіткнення інтересів людей усе більше розширюються, то ведення інформаційного протиборства перестає бути заняттям виключно збройних сил, які для перемоги в сучасній гібридній війні мають бути оснащені передовими інформаційними технологіями. Їх огляд і є перспективою подальших розвідок у даному напрямку [7].

У наш час володіння інформаційними ресурсами дає можливість диктувати свої інтереси у міжнародних відносинах. Перевага буде на боці того, хто вміє працювати з масовою свідомістю. Країні-агресору треба буде доводити справедливості своїх дій як власному народові, так і народу, на який буде спрямована атака. В свою чергу, атакованій стороні треба буде дати гідну відповідь такій неоголошеній війні. Гібридна війна стала здобутком нового часу саме тому, що багато потрібних для неї завдань можна виконати за рахунок інформаційного компоненту. Чим сильнішим стає розвиток інформаційного компоненту, тим легшим буде виконання цих завдань [8].

Перспективи подальших досліджень гібридної війни пов'язуємо зі значною актуальністю цього напрямку не лише для сучасної України, але й всієї світової спільноти. Війна культур, традицій, світоглядів складає однаково відчутні виклики перед політологами, правознавцями, філософами, фахівцями з соціальних комунікацій, національної безпеки, культурологами, психологами та іншими спеціалістами соціально-гуманітарного напрямку. Сучасні ж українські реалії важливі з точки зору постійного моніторингу й наукового аналізу загроз та можливих шляхів подолання такого різновиду протистояння.

Використана література:

1. Магда Є. М. Гібридна війна: сутність та структура феномену [Електронний ресурс] / Є. М. Магда. – Режим доступу : journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/download/2489/2220. – Назва з екрана.

2. Hoffman Frank G. Hybrid Warfare and Challenges [Text] / F. G. Hoffman // Joint Force Quarterly (JFQ). – 2009. – Issue 52, Forth Quarter. – P. 34–39.
3. Шевченко О. Збройні конфлікти та шляхи їх врегулювання [Електронний ресурс] / О. Шевченко. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=37&c=690>. – Назва з екрана.
4. Магда Є. В. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір [Електронний ресурс] / Є. В. Магда // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 5. – С. 138142. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_5_29. – Назва з екрана.
5. Пашина Н. Етномовний чинник політичної ідентичності в Донбасі [Текст] / Н. Пашина // Політичний менеджмент. – 2005. – № 1. – С. 24–34.
6. Спільна ідентичність громадян України: підґрунття, виклики, шляхи формування [Текст] // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 9. – С.16–18.
7. Матеюк О. А. Інформаційно-психологічна складова гібридної збройної боротьби [Електронний ресурс] / О. А. Матеюк. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpnarv_pn_2015_1_12.pdf. – Назва з екрана.
8. Почепцов Г. Гібридна війна: інформаційна складова [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу : <http://osvita.mediasapiens.ua>. – Назва з екрана.

Цимбал И. В., Панченко С. Н., Жовтун А. А. Информационная составляющая гибридной войны

Новое столетие внесло принципиальные изменения в характер современных конфликтов. В статье предпринята попытка проанализировать сущность и ключевые составляющие войны нового типа, «гибридной войны». Отмечается ключевая роль информационной составляющей гибридной войны, наводятся предпосылки ее возникновения. Гибридная война может разворачиваться на всевозможных направлениях, это не только информационная война, а одновременно и экономическая, политическая, война мировоззрений и мировосприятия. Поэтому для достижения успеха в такой войне нельзя пренебрегать различными средствами информационного влияния на население как всей страны, так и всего мира.

Ключевые слова: гибридная война, информационная составляющая, регионализм, языковой фактор.

Tsymbal I., Panchenko S., Zhovtyn A. Information Component of the Hybrid Warfare

The new century brought fundamental changes in the nature of modern conflict. The article attempts to analyze the nature and key elements of a new type of war – "hybrid war". It is emphasized the key role of information component of a hybrid war, are prerequisites for its occurrence. Hybrid war is unfolding in all possible directions, as this information is not only war, but at the same time and economic, political, war ideologies and worldview. Therefore, to succeed in this war, we cannot neglect any means of information influence on the population of the country as well as around the world.

Keywords: hybrid warfare, information component, regionalism, linguistic factor.